novoměstský kurýr

02/2017

ČLÁNKY - INFORMACE - AKTUALITY - NÁZORY- FOTOGRAFIE

Obec Mokré - pohled od hřbitova. Foto: J.B.

w w w . n o v o m e s t s k y k u r y r . i n f o

OBSAH:

MAPA REGIONU
OBCE S VAZBOU NA NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
MOKRÉ - CO O SOBĚ NAPSALI V ROCE 1939
MOKRÉ Z INTERNETU
NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ
FOTO Z OBCE MOKRÉ
POHLEDY Z MĚSTA
OD KLADSKÉHO POMEZÍ
INSPIROMAT
ŽERTOVNÉ OBRÁZKY
FOTO NA ZADNÍM LISTU

Podivnická
Podzámčí
OPOČNO
304
Vodětín
Jalový p.
278
Vodětín
Vodětín
Opočno - n.n.
Mochov
Mochov
V Lípách
Mochov - lužní les
Mokré - V Lipách
Lhotka
222
298
Mokré
ČÁNKA
PP Opočno
Vranov
Lada
Horka
281
Chrastka
282
285
222
obora
Jílovice
Dědina
DOBŘÍKOVEC
400kV
222, 4350
Vojenický p.
304
4166
Břekel
Městec
Plesov
302
Humbule
4167
4350
4167
Vysoký Újezd
269
400kV
277
Očelice
Vysoký Újezd
Horka
274
4167
300
321
300
222
Křovský ryb.
Přepychy
Klášter nad Dědinou
026
Přepyc

Obce s vazbou na Nové Město nad Metují

Obec	obce ORP	hist. okres	obce DSO	číslo Nov. kur.
Bačetín				5/2015
Běstviny				11/2015
Bílý Újezd				09/2016
Blažkov				3/2014
Bohdašín				2/2015
Bohuslavice				6/2014
Bolehošť				8/2016
Bolehošťská Lhota				8/2016
Borová				
Byzhradec				10/2016
Bystré				4/2015
Čánka				1/2017
Černčice				4/2014
Česká Čermná				
České Meziříčí				2/2016
Dlouhé-Rzy				
Dobré				
Dobruška				
Dobřany				7/2015
Dobříkovec				1/2017
Domašín				
Domkov				9/2014
Hlinné				
Houdkovice				11/2016
Hroška				09/2016
Chlístov				10/2015
Janov				3/2015
Jestřebí				9/2013
Jílovice				5/2016
Klášter nad Dědinou				7/2016
Krčín (dnes souč. N.M.n.M.)				
Králova Lhota				4/2016
Křivice				
Křovice				12/2015
Ledce				7/2016
Lipiny				8/2016
Lhota - Doubravice				7/2014
Libchyně				1/2014
Malá Záhornice			11/2016	11/2016
Masty				09/2016
Mělčany				
Městec nad Dědinou				
Městec				7/2014
Mezilesí				2/2014
Mokré				2/2017
Nahořany				7/2014
Nedvězí				
Nové Město nad Metují				12/2013, 14
Nový Hrádek				
Očelice				
Ohnišov				1/2015
Olešnice v Orl. horách				8/2015
Opočno				
Osečnice				
Podbřezí (Skalka)				
Podchlumí				12/2016
Pohoří				1/2016
Provodov-Šonov				9/2014
Provoz				9/2015
Přibyslav				11/2013
Pulice				
Rohenice				3/2016
Roudné				09/2016
Semechnice				12/2016
Sendraž				10/2013
Slavětín nad Metují				8/2014
Slavoňov				3/2014
Sněžné				6/2015
Spy, (dnes součást N.M.n.M.)				11/2014
Studnice				
Šeřeč				9/2014
Trnov				11/2016
Újezdec				7/2016
Václavice				9/2014
Val				9/2015
Velká Záhornice				11/2016
Vrchoviny, (dnes souč. N.M.n.M.)				10/2014
Vršovka				5/2014
Vysokov				
Vysoký Újezd				6/2016
Zádolí				11/2016
Zákraví				1/2015

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ

obec, která byla okresním městem

Nové Město nad Metují bylo okresním městem. V čísle 2/2015 tohoto provedení „Novoměstského kurýra“ jsem uveřejnil mapu okresu Nové Město nad Metují z roku 1938. Které obce novoměstský okres tehdy zahrnoval, vyplývá z této mapy.

Seznam, který jsem uveřejnil ve vedlejší tabulce původně vycházel z knihy „Nové Město nad Metují a jeho kraj“, která vyšla na začátku roku 1940. Tam přispěla řada obcí popisem své obce.

Ukázalo se, že to nejsou všechny obce tehdejšího novoměstského okresu - viz mapa v čísle 2/2015.

A tak pokud se návštěvou dostanu k obci, která dosud ve vedlejší tabulce není, doplním ji tam. Tak snad budou zkompletovány obce novoměstského okresu a jejich dnešní podoba.

Dnes také existuje tzv. „Dobrovolný svazek obcí“ - obce DSO. Webové stránky tohoto sdružení najdete na adrese:

http://novomestskonadmetuji.cz

Tyto obce jsem také zařadil do mého seznamu obcí.

Ve vedlejší tabulce jsem také označil obce, které spadají pod současné Nové Město nad Metují vzhledem ke skutečnosti, že Nové Město nad Metují je obcí s tzv. „rozšířenou působností“ - obce s označením ORP. Tyto obce jsem už navštívil.

V jednotlivých číslech měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se budu věnovat obcím, které jsou ve vedlejší tabulce. Některé jsem už uvedl v předcházejících číslech, takže k těm se už nebudu vracet. V tabulce najdete, ve kterém čísle měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se o příslušné obci píše. Obce budu volit namátkově dle mé nálady, kam se mi bude chtít právě jet. Pokračuji obcí MOKRÉ.

Jindřich Buchal.

MOKRÉ

Co o sobě napsali v roce 1939 v knize „Nové Město nad Metují a jeho kraj“:

Obec Mokré do výše uvedené knihy nepřispěla informací o své obci. Alespoň jsem to nenašel ve vydání, které jsem měl k dispozici.

Jindřich Buchal.

MOKRÉ Z INTERNETU

Dějepisné zprávy o obci

Co bylo před rokem 1390

I když k ranným dějinám Mokrého před rokem 1390 jsme dosud neobjevili žádný autentický pramen, můžeme se na základě analogií pokusit vytýčit zde předloženou hypotézu, jíž může potvrdit pouze objev nového listinného nebo archeologického materiálu.

Počátky šlechtických nebo církevních majetků pod Orlickými horami jsou povětšinou dosud zahaleny tajemstvím. Chybí přímé doklady o jejich získání. Jisté však je, že původně toto území patřilo panovníkovi (tak jako ostatně všechna půda v království) a že panovník ovládal tuto krajinu z původně knížecích hradů (hradišť) Opočen (první zmínka k roku 1068), Jaroměř a Hradec (Králové). Panovníkovo pozemkové vlastnictví se do poloviny 13. století postupně tenčilo výměnami, dary a zástavami, zanikala i původní hradská soustava, jež pak ztratila oprávnění své existence. Opočenská župa (hradský obvod) snad zanikla v roce 1253 a byla připojena ke hradecké, když již před tím byly dle Josefa Roštlapila její úřady přeneseny do Jaroměře.

Jako nové územní a správní celky byla vytvářena panská, ale i církevní dominia (panství) a vznikala tak pozemková šlechta. Snad již v roce 1259 směnil král své zdejší majetky se západočeským rodem Půticů (Drslaviců), kteří tak přišli do Podorlicka a následně kolonizovali toto území ze svých nových center Potštejna, Litic, Častolovic a trhové osady Leštné (následně dle nových majitelů přejmenovanou na Dobrušku).

Pánové z Dobrušky získali původně rozsáhlý pozemkový díl ohraničený řekami Bělou (Albou) a Metují od Skuhrova po Nový Hrádek a ze svého nového městského centra Dobrušky počali kolonizovat do té doby pusté a hraničním pralesem pokryté území směrem ke hřebeni Orlických hor. K této činnosti s sebou přivedli církevní řád cisterciáků, jemuž poskytli spolu s horským újezdem také část svého majetku v okolí dnešních obcí Městec a Klášter nad Dědinou, kde byl založen (snad na starším benediktínském klášteřišti) nový mužský cisterciánský klášter Svaté Pole (Sacer Campus). Uprostřed nové panské domény si však panovník vyhradil strategicky výhodné, ale již opuštěné opočenské hradiště (v místech dnešního zámku) a několik vsí západně od Opočna uprostřed původně rozsáhlého lesa Království. Šlo o dnešní České Meziříčí (původně Cunegswald – Králův Les), Královu Lhotu (původně nazývanou Královo Pole – Königsfeld) a několik dalších.

Pro nedostatek pramenů neumíme rozhodnout, zda území dnešních vsí Čánka (první zmínka 1349) a Mokré daroval pražské kapitule již sám Karel IV., který již před rokem 1348 postoupil Opočno i s uvedenými vesnicemi pánům z Dobrušky. Ti sem pak ze svých nově budovaných horských hradů (Frimburk, Dobřany, Hluky) přenesli zprávu svého dominia a nadále se psali páni z Dobrušky a Opočna. Je však pravděpodobnější, že pražskou kapitulu obdarovali teprve pánové z Dobrušky, kteří s Opočnem získali také území západně od něho. Ostatně byli štědrými donátory církevních institucí a cisterciáckého řádu.

V roce 1390 byla nesporně vlastníkem obcí Čánka a Mokré pražská metropolitní kapitula. Ta platy z obou uvedených obcí (nebo jejich částí?) tehdy postupovala jednotlivcům k výživě (svým oltářníkům a kanovníkům) s tím, že po jejich smrti má být vždy příslušná částka každoročně rozdělována opět mezi duchovní osoby pražského kostela.

Původní majitel obou obcí Jan Čanka z Čánky, kterému zřejmě jako drobnému šlechtici byly původně (před postoupením území kapitule) za manské služby k opočenskému hradu obě vsi nebo jejich části pány z Dobrušky a Opočna někdy před rokem 1390 propůjčeny, byl i se svými třemi syny 30. listopadu 1397 definitivně po sporu s pražskou kapitulou platů z těchto vsí zbaven.

První písemná zmínka o obci Mokré

Obec získala do své kroniky unikátní kopii listiny o první písemné zmínce o obci Mokré z roku 1390, jejíž originál je uložen v archivu Metropolitní kapituly Pražského hradu.

Překlad:

My Bohuslav, doktor církevního práva, děkan i celá kapitula Pražského kostela známo činíme všem, kteří uvidí tuto listinu, že urozený muž, pan Smil, služebník oltáře sv. Václava nacházejícího se v přední části hrobky sv. Václava, sakristián našeho kostela roznícen zbožnou horlivostí ke spáse své duše 30 kop pražských grošů věčného ročního platu ve vsích poblíž Opočna lidově zvaných Čánka a Mokré vlastními penězi a náklady získal a plné vlastnické právo na tyto platy odevzdal a daroval naší pražské kapitule.

My tedy chtějíce být pamětlivi řečeného a opravdu projevit témuž sakristiánovi za takovou donaci odpovídající vděčnost slibujeme, že budeme stejně jako kanovníkovi sídelnímu a službu konajícímu dávat a vyplácet všechny kanovnické podíly stejně tak pohřební jakož i všechny ostatní, i kdyby byla velká pokladna uzavřena. K tomu se zavazujeme na dobu jeho života, i kdyby tentýž pan Smil kvůli změně svého oltáře byl obročník mimo náš kostel nebo by přestal být sakristiánem.

K tomuto rozhodnutí je výslovně připojeno další natrvalo platné, že slibujeme a zavazujeme se v našem dobrém úmyslu dávat a vyplácet v jednotlivých letech od nynějška na věčné budoucí časy na jednotlivé svátky svatého Kalixta a rozdílně na svátky svatého Benedikta nejprve příští čtyři kopy zmíněných pražských grošů za připomínku výročí téhož pana Smila a jeho předků, kteréžto kopy budou po vzoru ostatních kanovnických pohřebních dávek rozděleny mezi kanovníky, vikáře a služebníky. Zavazujeme sebe i všechny naše nástupce po zralé úvaze a různých předchozích, náležitých jednáních v kapitule, že všechno výše uvedené řádně pro pana Smila a po smrti téhož pána Smila pro všechny jeho pokrevní příbuzné a jeho dědice vykonáme. Na svědectví této věci byla k této listině přivěšena s jistým vědomím větší pečeť naši kapituly.

Dáno a stalo se v místě naši kapituly léta páně tisícího třístého devadesátého ve svátek svatého Jakuba apoštola proslulého (25.7.1390).

Překlad PhDr. Pavel Trnka

Archiv pražské metropolitní kapituly, I. Katalog listin a listů z doby předhusitské (- 1419). Jaroslav Eršil a Jiří Pražák. Archivní správa Ministerstva vnitra Praha, 1956.

Dějiny obce. Starší dějepisné zprávy o obci

Vsi Čankovice (dnes Čánka, kde v XV. stol. bylo 10 osedlých, platících úroků a ženních peněz 10 k. 6 gr. 3 p., 10 kur, 4 kopy vajec) a Mokré (5 os., 5 k. 2 ½ gr. 5 p., 3 kury, 5 hus, 93 vajec) náležely od nepaměti kapitule pražské; obce staré, jichž polnosti později rozměřeny zákupním řádem.

J. V. Šimák – Pronikání Němců do Čech kolonisací ve 13. a 14. století, vydal Jan Laichter, Praha 1938 – strany 407-40

Dějepisné zprávy o obci z roku 1885

„Mokré jest ves na Opočensku v kraji Královéhradeckém. Jméno toto odvozuje se od polohy této vsi = mokré místo.

Část této vsi jest Lhotka, osamělý panský dvůr hned za vsí na západ.

Kromě toho připomínají pamětníci zdejší tvrz zvanou Stará Lhotka, která stávala mezi Mokrým a Městcem s jedné, mezi Vranovem a Městcem s druhé strany, tam kde při nynější cestě ze Vranova do Městce stojí velká lípa. Místo ono srovnáno jest nyní se zemí, toliko k vodě (potoku) zbytky kamenných schodů se spatřují. Pluhy tam již dávno končí rušivou práci svou. (A. Sedláček ve spise „Hrady a zámky české“ uvádí hrad řečený Stará Lhotka, ale místo jeho prý nemohl zjistiti. Dle pověsti hrad vyhořel, načež základ položen nynějšímu dvoru Lhotce za Mokrým.)

Též na druhou zaniklou osadu v okolí Mokrého se poukazuje, totiž na Podlažice. Poloze té dosud se říká „Na Podlažickým“. Dle pramenů dějepisných býval však tam pouze dvůr nikoli ves. Roku totiž 1361 připomínají páni Mutina a Sezema z Dobrušky ves (?) Lazec (lad, láz, lazec), kterou učinili dvorem s 9 lány role (lán = 6 korců) a s loukou, hraničící s lukami záduší kostela přepyšského a pozemky Čáneckými, z kteréhož dvoru desátek postoupili přepyšskému faráři na vydržování kaplana.

Dvůr tento svobodný nebyl, ale ke zboží opočenskému přidělený tak, že na závazek určitý propůjčován jinému. Roku 1598 užíval ho rytíř Hendrich Neňkovský z Medonos. Později dvůr ten zkázu vzal a příčinou toho zrušen. Půdy přiděleny ke dvoru přepyšskému a jmenují se posud „Podlažice“ (láz, lad – pod ladem – pod lázem – Podlažice).

Jiná poloha na východ slove „na Horce“ nebo též „pod Horkou“ (horka – hůrka, kopeček). Její vrchol porostlý jest křovím, ostatní jsou vůkol orné pozemky. Křoví to jest pozůstatek z bývalého hřbitova, na kterýž až do r. 1853 pochovávání křesťané evangeličtí z Mokrého, Čánky a snad i z Přepych. Zmíněného roku přeložen hřbitov ten blíž ke vsi, kdež dosud se spatřuje. Mezi starým a novým hřbitovem vede nyní železná dráha, vystavěná r. 1875.

Jiné polohy kolem Mokrého jsou „Na Spraších“ (od prach, prašná hlína), kdež pěstuje se zelí ve velkém, v stranu severní; k straně jižní k Městci říká se „Na Mělích“, čímž snad označují se mělné půdy, které se tam nacházejí.

Povaha půdy kolem Mokrého jest velmi rozmanitá; pozemky třídí se na křemenité, těžké (jílovité) a sprašné.“

Dějepisné zprávy o obci. Polohopis

Obec Mokré o 85 číslech se 396 obyvateli se rozprostírá od jihovýchodu k severozápadu po obou stranách okresní silnice od Přepych k Meziříčí. Souběžně s touto silnicí jde bezejmenný potok, odbočka Podlažického potoka, která nad Přepychami v lese Dřížna pramení. Část tohoto potoka v obci od č. 6 k č. 45 Bezednice se nazývá, jelikož v těchto místech je dno tak mělké, že je možné i delší hráz rukou zatlačit, vyvěrá zde velmi mnoho drobnějších pramenů.

Část obce od silnice ke dvoru Lhotce, lidově Habeší jmenovaná, je osamělá část obce od cesty do lesa Mochova až na Černý kopec, která se nazývá Kalousek neb v Lípách, jelikož zde bývala alej mohutných lip, kde hnízdívalo hojnost sov kalousů.

Četné vůkolní pahorky jsou poslední zbytky Orlického pohoří, které zde přechází v úrodnou rovinu polabskou. Nadmořská výška vodní hladiny je 254,5 m, kopec za školou 261 m, kopec u lesíka Hájku, Hačaperk 263 m.

Asi 4,5 km východně od obce je město Opočno se soudem, berním úřadem, poštovním a telegrafickým úřadem, též jsou zde odbočky nemocenských pokladen a měšťanské a pokračovací školy, které navštěvuje naše mládež. Až do roku 1929 bylo toto město okresním. Od tohoto roku je sídlo okresu v Novém Městě nad Metují. Zde je nyní politický úřad, berní správa a obě nemocenské pokladny. Město je vzdálené asi 12 km severovýchodně a spojení s ním je po železnici. Jihovýchodně 4 km leží Přepychy, jihozápadně přes Městec je obec Klášter. Na sever 4 km leží obec Meziříčí s četnickou stanicí, pod jejíž dozor naše obec náleží. Nejbližší železniční zastávka leží 3,5 km severovýchodně v Očelicích.

Katastr obce má rozlohu 647 ha 22 a 50 m2. Pozemky na severní straně jsou nazývány Spraše, od půdy prášivé, dříve též na Vápních zvané. Tyto pozemky jsou velice úrodné a pěstuje se na nich výhradě zelí. Kdysi bývaly bažinou, o čem svědčí velké množství rašeliny v půdě. Při melioraci v roce 1912 bylo nivelováním zjištěno, že povrch půdy mnohde až o 15 cm klesl následkem odvedením spodní vody.

Trať za železnicí východně od obce se jmenuje „podhorčí“. Zde jsou role a větší část luk, jejich název pochází od kopce Horka.

Trať od silnice k železnici k Očelicím se nazývala „Nadalejskou“, nalézala se nad mohutnou ovocnou alejí.

Směrem jihozápadním od obce se všeobecně říká „Pod hájkem“, „Za hájkem“, od lesíka Hájek, který se rozkládá na kopci Hačaperk. Pozemky jsou zde křemenité a z části jílovité. Nížina od Hájku na sever se nazývá Bořiny. Tento název pochází pravděpodobně od bažiny, která je dnes vysušena.

Skrze obec probíhá sinice, která je od roku 1892 okresní. Při regulaci potoka v letech 1925-26 byly stávající kamenné mosty nahrazeny betonovými, a to u č. 45, 9, 25. Katastrem obce jde též silnice od Opočna k Třebechovicím. Obec sama v držení má několik cest, z nichž za zmínku stojí takzvaná Příčnice, která je spojovací cestou přes Bílý Kopec a Měle, kde přetíná železnou dráhu s Očelicemi. Selský Průhon prochází Sprašemi, kde při hranicích katastru přechází přes železniční trať a spojuje nás s Čánkou a Opočnem. Cesta od dvora Lhotky pod lesík Hájek spojuje obec s Městcem a Jílovicí a cesta ke dvoru Vranovu, kde se spojuje s okresní silnicí Meziříčí – Jílovice.

Jedinou veřejnou budovou v obci je škola. Je zde hasičský sbor se 60 členy a Čtenářsko hospodářská beseda.

Pamětní kniha obce Mokré 1929.

Dr. Josef Ptáček

Současnost obce Mokré.

Obec Mokré se nachází na úpatí Orlických hor. Rozloha je 589 hektarů, žije zde průměrně 140 obyvatel.

Nejvyšší místo, kopec Horka se nachází 282 metrů nad mořem. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1390. Část katastru obce patří do II. ochranného vodního pásma. Nejvýznamnější památkou v obci je Svatý kříž, který byl postaven ve středu obce v roce 1861.

Kulturní a jiné akce v nejbližším okolí

Obec se po roce 1990 osamostatnila a za víc než 20 let se neuvěřitelně změnila. V dnešní době je známá především svým kulturním a společenským životem pro všechny skupiny obyvatel. Kulturu v obci zajišťuje knihovna U Mokřinky s dlouholetou tradicí, její založení se datuje již od roku 1889. Knihovna pořádá výstavy, besedy, soutěže pro děti i dospělé, pracuje zde i výtvarný klub. Pod záštitou obce vydala již čtyři publikace a od roku 2006 vydává Mokerský zpravodaj. Pořádá také velkou regionální soutěž zpravodajů obcí a měst Rychnovska. Mezi nejatraktivnější akce v obci patří slet čarodějnic, den pro děti, hon za pokladem, posvícenský nohejbal, květinová soutěž a mnoho dalších. Obec a knihovna obdržely za svoji aktivitu mnoho cen v soutěžích Vesnice roku, Strom roku, Knihovna roku, Zlatý erb či v dobrovolnické činnosti.

Zdroj: www stránky obce Mokré.

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ

Nejdříve se zmíním o hřbitově v Mokrém

Do obce Mokré jsem přijížděl od silnice Opočno - Třebechovice. Po projetí podjezdu pod železniční tratí Týniště - Opočno a dále mě zaujala mohutná lipová alej vedoucí ke hřbitovu na mírném návrší. Dole u vstupu do aleje je umístěna vývěska - viz foto.

Na internetu jsem našel následující informaci o evangelických hřbitovech:

Kanonickoprávní předpisy zapovídaly pohřbívání nekatolíků na posvěcené hřbitovy, proto církve protestantské (luteráni – evangelíci augsburské konfese, a kalvinisté – reformovaní a evangelíci helvetské konfese) zakládaly vlastní hřbitovy. Od sedmdesátých let 19. století vznikaly první obecní hřbitovy, které nebyly vysvěceny římskokatolickou církví a mohly proto sloužit pro pohřby všech vyznání. Na tyto byly přeměněny i některé hřbitovy protestantské.

Před rokem 1918 bylo v českých zemích 96 luteránských a 131 reformovaných hřbitovů. Ty si rozdělily nástupnické církve. Českobratrské církvi evangelické připadlo 171 hřbitovů (v meziválečném období zřídila nových 10), Německé evangelické církvi připadlo 37 hřbitovů a Evangelické církvi ve východním Slezsku (Slezské církvi evangelické a. v.) 19 hřbitovů (v meziválečném období založila 1 nový hřbitov). Německá evangelická církev byla po druhé světové válce zrušena a 12 hřbitovů připadlo Českobratrské církví evangelické a 4 Slezské církvi evangelické. Devět hřbitovů neznámého data založení bylo v majetku Slezské církve evangelické a. v.

Část konfesionálních hřbitovů během 2. poloviny 20. století změnila vlastníka (stala se obecním hřbitovem) nebo byla zrušena. Českobratrské církvi evangelické ubylo 68 hřbitovů, Slezská církev evangelická a. v. neztratila žádný. Ne všechny původní hřbitovy jsou využívány, důlní činnost způsobila u některých špatný fyzický stav (například zanikajícímu hřbitovu v Karviné--Dolech).

Hřbitov v Mokrém je hřbitov evangelický, a je dosud v provozu. Lipová alej v plném květu musí být překrásná. Hřbitov je v seznamu historických hřbitovů.

Fotografie ze hřbitova dále.

Hned na začátku mého pohybu po obci jsem se setkal s komunikativní občankou obce. A dozvěděl jsem se, že obec Mokré je na suchu. Vojenický potok k nim přestal „dotékat". Zdá se, že se to snaží nějak řešit, opravdu regulované koryto potoka vedoucí obcí bez vody vypadá smutně. Včetně prázdného a poloprázdného rybníčku.

Oddělenou částí obce je „Mokré v lipách", které je na straně k Českému Meziříčí.

Obec Mokré má pěkné a obsáhlé internetové stránky, ovšem co je přímo „kolosální" projekt, je „Kronika obce Mokré". Vedle na obrázku je část vstupní stránky včetně fotografie autorky (Dáša Honsejmanová). Doporučuji se podívat nejen na www stránky obce Mokré, ale hlavně na tu kroniku (stačí do vyhledávače zadat „Kronika obce Mokré". Je tam ohromné množství informací, najdete tam i podrobnou historii hřbitova, o kterém jsem se zmínil výše. Tato kronika je jednoznačně nejlepší dílo, s jakým jsem se dosud na mnou navštívených vesnicích setkal.

Také se musím zmínit o železnici. Nabízí se otázka - proč neudělali v Mokrém zastávku? No, při pohledu na mapu se nabízí odpověď, že do Očelic na nádraží je to poměrně blízko .- ovšem polní cestou, po silnici poměrně daleko. Také asi dnes je hodně upřednostňováno auto, případně autobus. No nádraží tam asi už nebude.

V lokalitě Mokré - V lípách jsou vodní zdroje pitné vody. Vůbec, obec má ve svém znaku významnou část věnovanou vodě a tak je s podivem, že ten Vojenický potok nějak přestal fungovat. Dříve byl někde v obci i mlýn, jak jsem se dočetl v té krásné kronice.

V obci není kostel ani kaple, což je poměrně zvláštní, kaple bývá ve vesnicích dost častá.

Pokud jde o hospodu, tak Mokré je na tom zřejmě špatně. Viděl jsem původní objekt hospody, docela veliká, ale není v povozu, stav je nevalný, nabízí se k prodeji. Nevím, zda to je ta „Hospoda U Franců" o které jsem našel zmínku v textech o obci. Pokud mi nějaký starousedlík doplní informaci, uvítám to. Podívejte se na několik fotek.

Jindřich Buchal.

FOTO Z OBCE MOKRÉ

Lipová alej Mistra Jana Husa vedoucí ke hřbitovu na kopečku.

Průhled mezi mohutnými kmeny lip na železniční podjezd silnice vedoucí do Mokrého.

Rybník na potoce Vojenický, který začíná ve Vojenicích, což je vesnice až za Přepychy. (viz text).

Stará škola, dnes samozřejmě už mimo povoz. Děti jezdí do Opočna.

Největší památka v obci - Svatý kříž, který byl postaven ve středu obce v roce 1861.

Hlavní třída v Mokrém.

Malá prodejna v Mokrém - do jaké míry plní dnes svou funkci jsem nezkoumal.

Starobylý objekt v obci Mokrém.

RUDOLF HRUBÝ
Antonie HRUBÁ
Bohumil FIKEJZ
Marie FIKEJZOVÁ

MOKRÉ

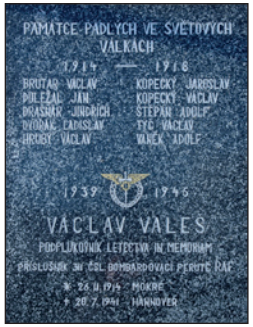
PAMÁTCE PADLÝCH VE SVĚTOVÝCH VÁLKÁCH
1914 — 1918
BRUTAR VÁCLAV
POLEŽAL JAN
DRAŠMÍK JINDŘICH
DVOŘÁK LADISLAV
HROBSKÝ VÁCLAV
KOPECKÝ JAROSLAV
KOPECKÝ VÁCLAV
ŠTĚPÁN ADOLF
TYC VÁCLAV
VÁŇA ADOLF
1939 1945
VÁCLAV VALEŠ
PODPLUKOVNÍK LETECTVA IN MEMORIAM
PŘÍSLUŠNÍK 311. ČSL. BOMBARDOVACÍ PERUTĚ RAF
* 26. II. 1914 MOKRÉ
† 20. 7. 1944 HANNOVER

MDCCCLXXXVI

MOKRÉ
V LÍPÁCH

POHLEDY Z MĚSTA

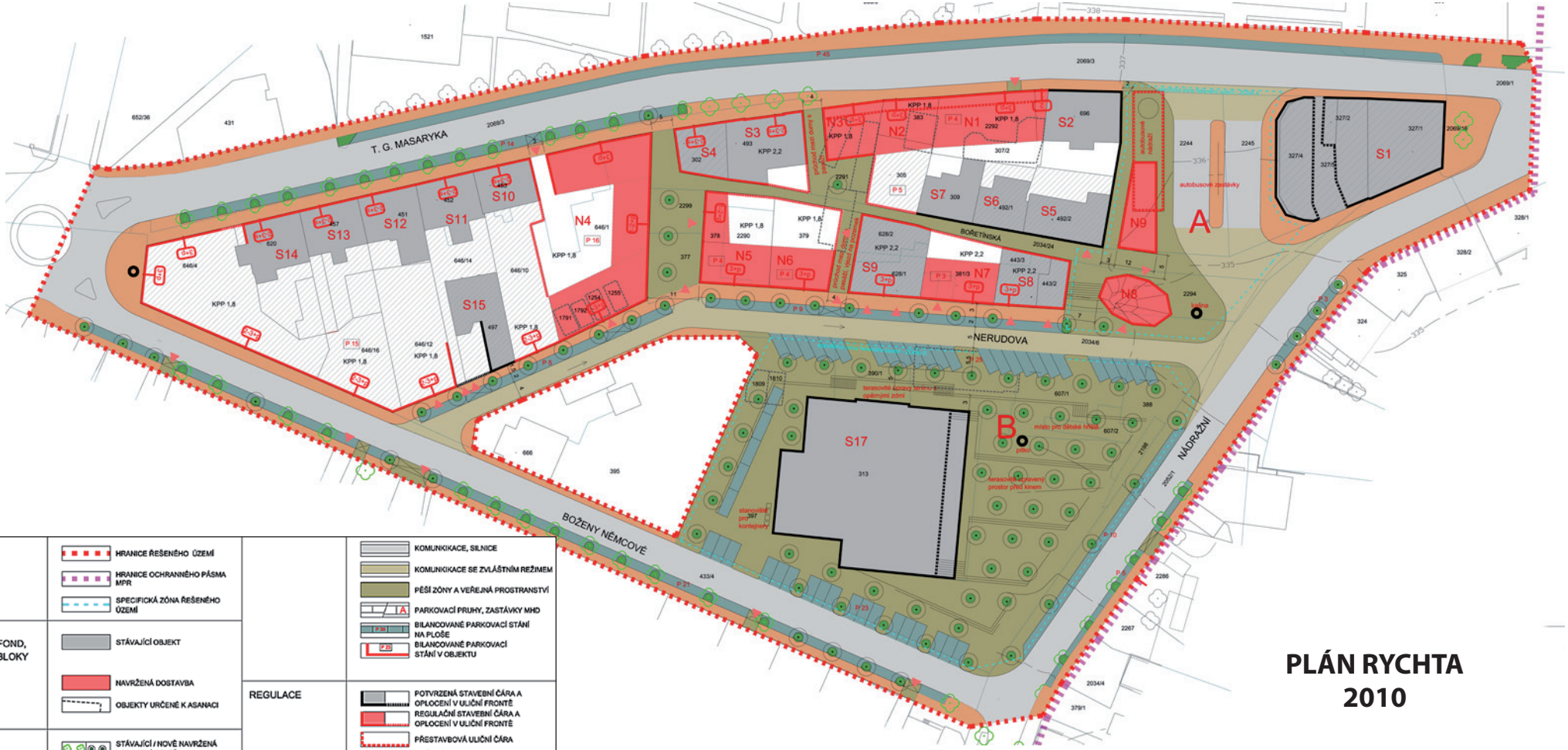

PLÁN RYCHTA 2010

HRANICE	HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ		KOMUNIKACE, SILNICE
	HRANICE OCHRANNÉHO PÁSMA MPR		KOMUNIKACE SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM
	SPECIFICKÁ ZÓNA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ		PĚŠÍ ZÓNY A VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ
DOMOVNÍ FOND, DOMOVNÍ BLOKY	STÁVAJÍCÍ OBJEKT		PARKOVACÍ PRUHY, ZASTÁVKY MHD
	NAVRŽENÁ DOSTAVBA		BILANCOVANÉ PARKOVACÍ STÁNÍ NA PLOŠE
	OBJEKTY URČENÉ K ASANACI		BILANCOVANÉ PARKOVACÍ STÁNÍ V OBJEKTU
ZELEŇ	STÁVAJÍCÍ / NOVĚ NAVRŽENÁ VZROSTLÁ ZELEŇ	REGULACE	POTVRZENÁ STAVEBNÍ ČÁRA A OPLOCENÍ V ULIČNÍ FRONTĚ
	ZATRAVNĚNÉ PLOCHY		REGULAČNÍ STAVEBNÍ ČÁRA A OPLOCENÍ V ULIČNÍ FRONTĚ
	SKUPINOVÉ FORMY ZELENĚ		PŘESTAVBOVÁ ULIČNÍ ČÁRA
	LINEÁRNÍ FORMA ZELENĚ A LINEÁRNÍ FORMA ZELENĚ S PARKOVÁNÍM		SMĚRNÁ REGULACE - PARCELACE A DVORNÍ STAVEBNÍ ČÁRA
			VÝŠKOVÁ REGULACE NOVOSTAVEB A NÁSTAVEB
			PODLOUBÍ
			VEŘEJNÝ PRŮCHOD
			SCHODY A OPĚRNÉ ZDI TERÉNNÍCH ÚPRAV
DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ	CHODNÍKY	OBECNÉ	SOUKROMÉ POZEMKY
	POMNÍK, DROBNÁ ARCHITEKTURA, AKCENT		ČÍSLA PARCELNÍ
	VEŘEJNÝ PRŮCHOD, PRŮJEZD, PASÁŽ - STÁVAJÍCÍ		STÁVAJÍCÍ HRANICE DLE KATASTRU NEMOVITOSTÍ
	VEŘEJNÝ PRŮCHOD, PRŮJEZD, PASÁŽ - NAVRŽENÝ		
	VSTUP, VJEZD		

ZAČÍNÁ REALIZACE TÉTO STUDIE Z ROKU 2010.

Podaří se zrealizovat?

Současný stav je následující. Připravuje se projekt rekonstrukce kina. Připravuje se projekt rekonstrukce autobusového nádraží. Připravuje se rekonstrukce Nerudovy ulice - domy na straně kina budou zbourány a na jejich místě budou zřízena parkovací místa. Byl prodán pozemek v proluce naproti věžovým domům - nový majitel tam chce v přízemí zřídit provozovnu (?) a v patře byty.

Na následující straně jsem umístil fotografie současného stavu. V budoucnosti to bude už minulost.

Jindřich Buchal.

CLUB BAR
4H4 3749
6M1 2321

OD KLADSKÉHO POMEZÍ

Články z doby mezi válkami.

Bohumil Kulíř:

Na českokladských hranicích.

Pohraniční hory!

Modré, zasněné dívají se od severovýchodního obzoru daleko do českého kraje. Mohutné Krkonoše, skalní spousty na Broumovsku a zelený val Orlických hor stojí doposud na stráži a je naší republice hradbou, ale ke skalnatému Boru, holému Račovu, zarostlé Homoli i divoké Hej- šovině za nimi pohlížíme jen s výčitkou: dívají se k nám — ale nejsou naše! Pruský král Fridrich II. je urval! Tenkráte po Vratislavském míru r. 1742 Prusko zabravši Dolní Slezsko s Vratislaví, Horní Slezsko a Kladsko zvětšilo své území o více než 40 tisíc km2 s 1,400.000 obyvatel a vstoupilo do řady velmocí. Tehdy přesazovali pohraniční mezníky Ale ne, jak určila příroda a posvětily dějiny, ale jak chtěl zlý, hrabivý soused! A lakotné ruce chtěly ještě více: Fridrich II. žádal celý hradecký kraj a část pardubického panství! Ač se Marie Terezie tomuto požadavku rozhodně bránila — a také ubránila, staří v našich horách vzpomínali plavovlasé císařovny velmi neuctivě ... Třeba jí, manželce Františka Štěpána Lotrinského, křivdí, nekřivdí tvrdým Habsburkům! Náboženskou svojí nesnášelivostí si lid odcizili, a od třicetileté války celé Slezsko spatřovalo v Hohenzolleřích své obránce. A stejně — ne-li více — nenáviděl Vídeň a císaře k hroudě přikovaný, pro náboženství pronásledovaný český sedlák. Na našem Opočensku, Novoměstsku, Náchodsku a Broumovsku husitské vzpomínky nikdy nevymizely a do »Lutrián« — tak říkali Prusku — prchali od nás před r. 1742 i později. Na panství opočenském, kde byl náboženský útisk obzvláště krutý, již roku 1732 zpívávali týraní robotníci toužebně vzhlížejíce ke králi »Brandeburku«:

»Brandeburku, podej ruku,
a my tobě více,
játra, srdce, plíce,
Brandeburku, podej ruku!«

A nedivme se, že roku 1742 vystěhovalo se z Opočenska z obcí Jílovice, Králové Lhoty, Rohenic, Meziříčí, Bolehoště, Čánky, Bačetína, Roztok, Slavětína a jiných na 250 osob do Pruska. Co tehdy selská duše česká prožívala, poví vám Jiráskovo drama »Emigrant« a procítíte sami, zadumáte-li-se nad stránkami — »Temna«.

Když srdce odpadla, pohraniční bory habsburského dědictví neubránily! Jen tak se stalo, že se kousek za Náchodem stala říšskou hranicí řeka Metuje a nízký, kamenný můstek.

Ale ten dnešní — o třech obloucích, zvaný »Slánský«, po němž běží říšská silnice — bývalá stezka Klad- skopolská — od Náchoda přes Běloves do první kladské obce Slaného, mnoho nepoví: vystavěli jej teprv v 1. 1888—9. Sousední vrchy pamatují více! Za jednookého krále Václava I., když hrozil tatarský vpád, rubali po okolních stráních kmeny a tarasili cesty. Pět let po upálení Mistra Jana v máji měsíci r. 1420 na tisíce křižáckých kopí mířilo z Vratislavě přes Kladsko a Náchod do srdce Čech a na Prahu. V těch letech často tu tekla krev, když Slezáci sem vpadávali a naši oplátkou dělali »spanilé jízdy« hluboko do Slezska. Krutě Slezáci řádili v r. 1421 mečem i ohněm na Náchodsku, Poličsku a Trutnovsku. Tehdy krví polických zbarvil se Ostaš. Čechové oplatili jim teprv roku 1425, kdy Sirotci (tak nazývali se hradečtí po smrti Žižkově),

Na „Slánském mostě" po roku 1918.

s nimiž byl za jedno i otec Jiřího z Poděbrad-Viktorin z Poděbrad, pán na Náchodě, vnikli přes Kladsko do Slezska, Na 200 kořistí obtížených vozů hrčelo tehdy po Slánském mostě, když se domů vraceli. Ale ještě téhož roku biskupové niský a vratislavský nesli zhoubu k Náchodu, kdež celé okolí vypálili. Roku 1427 vnikli Sirotci opětně přes Náchod do zněmčilého Slezska a tolik zboží u- kořistili, že 16 krav prodávali po 2 kopách. V těch dnech, kdy pátá křížová výprava spěchala od Bavor ke Stříbru, Slezáci oblehli Náchod, jemuž hradečtí a Čapek ze Sán přitáhli na pomoc. Němci ustoupili, ale strojeným útěkem Čechy od městských hradeb vyvábili a pak zle tiskli. Stalo se tu středu před Matkou Boží dne 13. srpna, kdy Slezáci povraždivše chudé a nemocné ve špitále, zapálili náchodské předměstí. V dubnu 1428 opět Metuji řeku přecházela husitská vojska a s hradeckými a chrudimskými i meč Koldy staršího klestil si do Slezska cestu. Hodně hluboko a tak tvrdě, že Němci žádali o mír.

Po husitských válkách, když se do kraje vyčasilo, při horách držela se bouře. Na Náchodě hospodařil po svém starý — někdy husitský hejtman Kolda ze Žampachu. Byl postrachem dalekého okolí. A vyplnilo se staré: »Páni se perou, sedláci, půjčte vlasů!«

V létě 1441 přitrhli Slezáci, Pražané i landfridní vojska z kraje kouřimského a vypálili nejen hrad, ale i města Náchod a Skalici. Kolda se zachránil prosekav se s 287 jezdci. Spasila jej noc a blízké hranice, kudy prchl.

Koldův syn, Jan ml. Kolda z Náchoda, se potalil:
»Dnem i nocí ozbrojený
na loupež jezdíval,
pocestné porážel,
kupce obíral«

Řádění jeho učinil konec Jiří z Poděbrad, právní majitel Náchoda, tehdy ještě zemský správce. Přitrhl dne 8. dubna 1456 před Náchod a po dvou nedělích dne 3. května zámku »šturmem« dobyl. Ale jestřáb z hnízda ulétl! Podnes v paláci náchodského zámku ukazují v prvém poschodí rohové komnaty kobercem zakrytý vchod do podzemní chodby, kudy prý lupič unikl. I jemu byly hranice spásou a Polsko útulkem! Městu byl Jiří osvoboditelem!

Před bělohorskou bitvou za vlády Smiřických dařilo se městu i kraji dobře. Roku 1600 koupila obec v hrabství kladském rytířský statek Slaný, dědictví po rytíři Tobiáši Slánském ve Slaném a na Doubravici, jemuž robotníci r. 1593 vypálili dvůr a jak se vypravováním dochovalo jeho samého ze Štěpánova statku i postřelili.

Vdova se sedlákům pomstila: prodala je »nesmrtelné« vrchnosti — městu Náchodu! Tak stali se náchodští »barony« a rytířský statek slánský s více než 166 ha pruské půdy drží podnes.

Tu sobotu po Martině 1620 (14. listopadu) po churých mostnicích dřevěného mostu klapaly podkovy družiny prchajícího krále Bedřicha Falckého, jehož vraník, jak vypravují, před Kutlofem za náchodskou branou ztratil podkovu. Leží tam — několikrát vyměněná — dodnes.

Zatím co v Čechách císař rebely zatýkal, soudil a stínal, Kladsko se bránilo. Mladý hrabě Thurn, jehož krev se seznámila již na Bílé hoře s císařskou ocelí, obsadil zámek i město, a třebas vše kolem císaři se podalo a mu holdovalo, Thurn s kladskými měšťany habsburským orlům hrdinně se bránil. Dva roky po 8. listopadu 1620 tu vzdoroval — a teprv 29. října 1622 vtáhli do Kladska císařští, když si Thurn vyjednal svobodný odchod se vší výzbrojí.

Pak se vojsky cesty netrhly a ve válce 30leté r. 1625 stavěli most nový. Potřebná drva sváželi těžce. Cesty z čermenských lesů byly zlé a 21 jedlí přivezli po 8 koních, 7 dubů po 6 a 24 menších

po 4 koních. A co kolů a mostnic! Trčkovské vrchnosti se do stavby mnoho nechtělo; chtěla břemeno svalití na město, ale měšťané přísahou pěti sousedův z Bělovce a Poříčí prokázali, že ten most od nepaměti stavěli a spravovali páni. A páni šetřili! Vít Komínek, tesařský mistr z Náchoda, bral denně 6 grošův bílých, tovaryšům vypláceli po 5 a beze stravy. Ale tovaryši »přídavek« přece sebrali: Ten úterek po sv. Trojici, kdy robotníci beranem zarazili prvý hrubý kůl, každý dostal »pro památku«, ale ne na dlaň, nýbrž — na koženky!

A jistě byly »mastné«, neb sázel je sám mistr Vít — pádnou, poctivou tesařskou pravicí!

Počátkem 18. století vybudovalo nový most město a také svým nákladem vyzdvihlo i sličné sochy Václava a Jana Nepomuckého. Když za slezských válek r. 1742 vzal zkázu, vystavěli r. 1751 nový a obě sochy přestěhovali do města. Posud stojí v průčelí michalského kostelíka na někdejším krajském podměstí — (v dnešní třídě Komenského.)

Když dobouřily slezské války, sázeli z pískovce tesané hraničáky. Od Borovské strážnice na východ starými mezníky nehýbali a jdouce pěšinkou po hranicích od pomezního kříže pod Olešnicí vzhůru k Vrchmezí a po vysoké náhorní rovince, po horských paloucích, skropených květy arniky a bohatými čemeřicí, i temnými grün-valskými lesy, najdeme cestou k lesnatým bokům Malé Deštné prastaré kameny, jež pamatují Ferdinandy a 30letou vojnu.

Náchodská „Branka" - kresba prof. K. Beneše.

Tudy vede i »Jiráskova cesta«, nazvaná tak v roce 70letých narozenin velkého našeho krajana. Červená její značka provází nás z Nového Města n. M, k Olešnici, odkudž až po samotu Šerlich (jižně od nejvýše položené kladské obce Grünwaldu) vede nás po říšské hranici. V Šerlichu Jiráskova cesta odbočuje a spojujíc nejvyšší vrchy českého pásma končí Suchým vrchem (999 m), nejkrásnějším vyhlídkovým místem ve východních končinách Orlických hor, na samých hranicích moravských.

Baltazar Užďan. Kresba Mikoláš Aleš.

Vrchmezí (1083 m) ukáže nám celé Kladsko, jež před námi leží jako mechově zelený obrázek, protkaný pestrou stužkou lučinatého úvalu mladé Orlice, kteráž za Malou Deštnou na východ až po osadu Čihák jest přirozenou hranicí, oddělujíc české obce (nejvýše položena jest osada Trčkov) od kladských dědin a dvorců, rozptýlených u paty a po úbočí Bystřických bor, jež družně provázejí české pásmo vlastních hor Orlických. Lesnatý, neklidný hřbet Jílových a Rychlebských hor trčí na půlnoc jako hradba. Škoda těch výšin! Byly by nejlepší přírodní hranicí našeho státu, a široká průrva, jíž si razí do slezských rovin cestu Nisa — tak zv. »Brána kladská« — v níž leží Brdo (staré poutnické městečko Varta), to jest ten pravý a hlavní vchod do českých zemí! Tu »bránu« obsadil pruský král — a nám zbyla jen u Náchoda — »Branka«.

Údolím Nisy vine se podél staré zemské stezky kladskovratislavská dráha, připojující se přes Mittelwalde a Mladkov k české síti k Týništi a Hradci. Odbočku z Dušníka vybudovali Němci krátce před válkou až k říšským hranicím kousek od náchodského nádraží.

Obraz s Vrchmezí jest úchvatný zejména na stranu pruskou, kde dobře rozeznáme prosedlanou Hejšovinu, i — staré známé — lesnaté homole pohraničních hor našeho Broumovska.

Na jihovýchod nejvýš strmí Králický Sněžník (1422 m), jemuž Němci říkají Kladský. Na jeho vrchole podávají si ruce tři země: Čechy, Morava a Kladsko, což jest na hrubém pískovci pohraničním vyznačeno písmeny:

G. G. M. M., K. B.,

Grafschaft Glatz, Markgrafschaft Mähren, Königreich Böhmen).

Nemůžeme se dosytiti, neb víme, že Králického Sněžníku z rovin Opočenska, ani s návrší u Náchoda a Nového Města již neuvidíme. Náš jihovýchodní obzor končí lesnatým Chlumem u Litic a Kapradím s Velešovem, jež tvoří zelenavé pozadí bělavým zříceninám hradu Potštýna.

Kdežto ve východním, lesnatém, tehdy málo přístupném pásmu Orlických hor nemělo významu měniti hranice, jinak bylo u Náchoda, nad památnou »Brankou«. Tu vyměřovali po slezských válkách znovu — a naši proměřili! Začali od Borovské strážnice, lesy nad Českou Čermu a k Vrbinám, dolů k Březové, ke Kačerovu kříži nad Bělovcem a k Slánskému mostu, o nějž jsme se bratrsky s Prušáky rozdělili. Na sever od mostu tvoří hranici řeka Metuje, již máme až k továrně firmy Katzau v Babí se »sousedem« napolovic, takže jsou mezníky osázeny po břehu našem i v Němcích.

Pak nevlídné, šedé kameny zapadly do lučin, — aby sekáč zaklel a kosu ztupil — a proti vodě vzhůru údolím, jež tak krásně v úvodu ke kronice »U nás« popisuje Alois Jirásek. Ale svět se točí a léta změnila! Těžcí hřebci klátivých Broumováků, kteří do hor z kraje vozívali len, dávno »dojeli«, a dnes místo »fasuňků« bručí auta a hučí vlak.

Kráčíte silnicí od Náchoda k Hronovu, kudy hronovští »půlpáni«, když metelice zavála jim přes Studynka cestu, chodívali na zámek, a hraniční mezníky jdou vpravo po lukách s vámi. Touhle cestou chodíval před lety do Police dějepisec W. W. Tomek. Tenkrát — když učíval v rodině polického důchodního Dáni, kde našel i svoji snoubenku Lidušku, milou družku Boženy Němcové, — byl studios. A starcem jsa s potěšením vzpomíná ve svých »Pamětech« prvé cesty, kdy z Hradce Králové a krásným údolíčkem metujským klapal do Police pěšky »po svých«! Tehdy kvetla luka, zpíval nad hlavou skřivánek a v dřevěných chalupách u silnice klapaly podnížky, vrzala podválka, hrkal stav; dnes do večerní mlhy září z továrních oken elektrická světla, rachotí stroje a hrčí mechanické stavy. Ruční tkalcovina živoří ještě jen v zapadlých koutech, daleko od průmyslových středisk, kde za 50—60 Kč týdenního »výdělku« obskakuje černý stav od noci do noci celá »familie«. Ale malopoříčské děti, jež by ze školy na hranice dohodily, i maločermenská »chasa«, jíž stačí jen přeskočiti u školy cestu, aby dostala se na Prajsko, už se nenaučily u kolovratu vysedávat, šlapat, s vijáku na cívky vinout, aby svůj »oukol« —-50 až 60 balíčků týdně — odsoukaly.

Jdete tichým podvečerem. Vrchol Špičáku (879 m), jejž jste jako náhodou z údolí zahlédli daleko na severním obzoru za Hronovem, a jenž jest nejmohutnější z porfyrové zkamenělé vlny, lemující od libovského sedla (516 m) severozápadní okraje výběžku Broumovského, už se schoval; odlesk nachového západu, jímž hořela okna pruské restaurace na Bukovině pod Borem, pohasl, i hejno vran, které »bez pasu« a »na černo« s hlasitým českým pozdravem »K vám, k vám!« přelétlo hranice, jistě už v kladských lesích dostalo nocleh. Modravý Bor ztemněl, do Čech i na kladskou stranu stěhuje se noc.

U »sousedů« svítí — Po horách v oknech sněhem »zašňápaných« proskakují světélka, někde ve Slaném štěká pes. Naši mu přes hranice odpovídají. V dáli zvoní rolničky a klapou podkovy. Před lety uháněla tudy někde Meduška ze »Skaláků«. A už hledáte v mlhách pod Borem Stroužné, zavoní staré lípy, zabělá se bratrský hřbitůvek, kde věčný sen spí »stará vojna« — salakvarda Baltazar Uždan.

Nad černým Borem mrkla hvězdička. Pásmem vzpomínek také svitlo: jste na přástkách na Starém bělidle — plane louč, kolovrátek vrčí a starosvětská babička vypravuje o Sibyle, kamenné panně na Boru. Sedí v smutných lesích a divokých skalách majíc ve skalní, šedé ruce rozešitou košili. Nešije, ale spí. Jen na Veliký pátek, když v machovském kostelíčku zpívají pašije, udělá steh.

Co rok jediný! Až košilí došije, vše živé zhyne a světu bude konec. — Soudný den!

Tak dumáte na hranicích.

Ale pozor, jen několik kroků a jste na cizím! Také borovice u Malé Čermné, pod níž — jak vykládá staré proroctví — pruský král na útěku odpočine, aby od té chvíle dal světu a našinci pokoj, stojí již na pruském.

Za opuštěnými ždáreckými kamenouhelnými doly bělavé mezníky zemské proplítají se klikatou čarou mezi palouky i podél lesa, stranou zapadlé dědiny Závrch, patřící k Vysoké Srbské, a dělí osm chalup na Máchovských Končinách od kladské vísky Stroužného; pak řádkou jako ovečky stoupají pod samou Bukovinu, rovněž pruskou obec, přikrčenou ve výši 700 m k skalnatému Boru. O strouženském pastorovi J. A. Bergmannovi vypravuje v kronice »U nás« Jirásek. Nástupce jeho J. T. Klejzlar byl přítelem Havlíčkovým, s nímž stejně zakusil chladu zdí pražského arcibiskupského semináře. Dokud nezřídili v Hronově »Pod Cho- choloušem« filiální (1876) a pak samostatný evangelicko reformovaný sbor, byl Stroužný církevním střediskem evangelíků celého Náchodska i severní části Orlických hor, odkudž bylo sem — na Prajsko — blíže než do kraje do Kláštera za Opočnem.

Na Boru, na straně machovské — nějakých 40 m od hranic výše — stávala »Sypací skála«, obrovská, pitvorná skalní bota, podešví vzhůru — k nebi a mračnům. Jen spadnout! »Až jednou spadne«, vypravovávali v sousedních chalupách, když metelice prala do oken, a »Polák«, zlý východní vítr, cuchal závětří — »až se jednou ta prajská bota zhroutí, bude v Němcích zle«. A proroctví nechybilo! Skála zřítila se ve dnech největšího rozkladu Německa, nedlouho po světové válce, dne 11. května 1921.

Od vísky Řeřišné na východ lemují hranice křišťálové vlnky máchovského potoka, zvaného »Trnka« — (od Srbské dolů »Židovka«), Pak pohraniční mezníky stěhují se do hor a lesů na Broumovsko.

Hlavní kameny (Hauptsteine) označili číslicí římskou, kameny řádné (Laufersteine) poznamenali arabskými, Od první římské jedničky na Borové, stranou »Fajstova smrku« nad Tasovem (vyvrátila jej bouře dne 16, srpna 1923), kdež — »jak šeno poudaj — za prajsky vojny král sedal a jako s kruchty na naši stranu se rozhlížely napočítáš jich do České Čermi 231, do Bělovce 447, do Ždárek 557, Od Ždárek stoupají číslice zase od Adama vzhůru na Broumovsko.

Borovskou strážnici si Prušáci hned po r. 1742 vymínili zvláště, a vyměřujíce hranice zakrojili hlouběji do Čech posunuvše pohraniční mezníky pod strážnici. V sedmileté vojně trvale tábořila tu pruská stráž, jež odtud nejen dobře viděla do kraje k Jaroměři, ale také mohla hlídati vojensky důležitou cestu Kladsko-polskou, vinoucí se podél říčky Střely (Levínského potoka) k Žakši, Levínu, tratící se v smutných lesích pod zříceninami někdy Koldovy Homole.

Na očích měla i pobočni stezku vedoucí údolím potoka Židovky k Vysoké Srbské a přes Machov do Slez. Ani za francouzských válek nezapomněli Prušáci na osamělé návrší na českokladských hranicích, a v roce 1866 osadili je hlídkou hned 26. června. »Taj:lenc na Prajště pod Jarkovem měli »lógr« vykládala mi babička ze sousední Borové, která ten »nepořádek« dobře pamatovala. Na podzim r. 1918 opět leskla se na Borovské strážnici bodla a přecházely hlídky, ale to už byli naší hoši — slovenští legionáři — kteří tehdy na čas obsadili hranice.

Cestičku podél pohraničních kamenů nešlapali pašeři, ale pohraniční stráž, již Rakousko zavedlo r. 1835 po vzoru pruském, (tam r. 1834) z kordonových vojínů, hraničních myslivců, nadmyslivců a respicientů. Do roku 1842 byla vedle pohraniční stráže pro službu vnitrozemskou ještě důchodková kontrola, jež toho roku byla s finanční stráží sloučena v jediný sbor; republika opět finanční stráž rozdělila v původní samostatné sbory. U důchodkové kontroly sloužil před lety v našem kraji manžel Boženy Němcové, Josef Němec. Roku 1835 »prakticíroval« na Novém Městě n. M. a na podzim roku 1837 jsa respicientem v Červeném Kostelci vede si k skalickému oltáři Panklovu slečnu Betty z Ratibořic, z níž později vyrostla národu českému vzácná spisovatelka Božena Němcová.

Služba pohraniční stráže bývá nebezpečná, vždy těžká. Za dne, kdy na horských stráních voní pryskyřice, když les vyzlacen, pašerák vyspává. Podloudníkům den začíná nocí, ba déšť a bouře, vánice a mlhy jsou nejvítanější! A cesta necesta: od buku k jedli, mezi balvany, kapradím, hlubokými lesy.

Na hlavních celních úřadech v Žacléři a Meziměstí, kde se na nádraží proclívá všechno zboží, jest ve dne v noci rušno, na vedlejších celních úřadech silničních v Bělovci a Olešnici jsou v noci hranice pro přechod i pro povozy uzavřeny a zboží vyclívá se jen ve dne za úředně stanovené poplatky celní. Na Novém Hrádku, České Čermé, v Malé Čermé, ve Ždárkách, Machově a v zapadlých německých osadách na Broumovsku i po horách Orlických jsou jen oddělení finanční stráže a přenášet zboží jest trestné. Celý pás podél hranic na 15 km šíře patří do pohraničního okresu a na obecních tabulkách všude jest vyznačeno.

Ale buď si kde buď! Zeleně uniformovaný strážce hranic nezachová se nikdy nikde, a pašeráci »strnada«, jenž do každého »filce« strká zobák, nikde nemají rádi. Příležitost dělá zloděje a v horách při hranicích odjakživa bylo málo svatých. V 40. letech minulého století dopravovali podloudně bavlnu a podloudníkům, když se platívalo z centu bavlny 30 zl. stříbra cla, kvetla pšenice, i když od centu brávali jen po 5 neb 6 zlatkách. Za Marie Terezie pašovalo se u nás slavně a na kůžích, jež dodávali do Pruska, vydělali pašeráci peněz jako třísek.

Králem podloudníků byl čertovinský Josef Kozák. V osamělé hospodě — bývalém dvorci Suchánkovském — (č. p. 3.), stojící při silnici od Náchoda ke Kostelci, podávali si pašeři dveře, cinkaly dvacetníky a bílé tolary měřili tu na čtvrce. Ale všeho do času! Ač Kozák slyšel trávu růst, přec jen na něho páni trhli, a že dodával Prusům — nepříteli, jistě oprátce by se nevysmekl, kdyby sám generál Laudon nevyprosil čertovinskému krčmáři milost. Znal Kozáka a dobře. Kozák nejen mu penězi vypomohl, když nebylo na výplatu žoldu, ale byl i jeho vojsku průvodčím, když se 20. června 1760 vypravilo za noci a tajně pohraničními hvozdy do Kladska a zmocnilo se přepadem tvrdé pevnosti.

A když v kriminále Kozák provaz čekal a život si přebíral, vzpomněl si na generála, zdali ještě pamatuje. Velcí páni rádi zapomínají, ale Laudon pamatoval všechno a jeho přímluva platila: Kozák šibenicí ušel, ale přece za trest si musel postaviti ohavný ten sloup doma — zrovna před okny! Časem šibenice sešla, a když úřady pozapomněly, postavili na její místo kamennou statui. Stojí tam před čertovinskou hospodou podnes!

(Pokračování příště.)

INSPIROMAT

I. Mladý gentleman, který se hodlá oženit, by se rád seznámil - pokračování.

Čím déle zůstává člověk neženat, tím je slavnější.
CAESAR

Zeny vzněcují v mužích touhu vytvořit veledíla, a překáží jim v jejich realizaci.
WILDE

Není nic důležitějšího pro muže, má-li se z něho stát pravý muž, než přítomnost skutečné zeny — manželky, milenky, přítelkyně.
MAUROIS

Muži budou vždy tím, co z nich udělají ženy.
ROUSSEAU

Jenom se žeňte, beze všeho. Dostaneš-li dobrou ženu, budeš výjimkou, dostaneš-li zlou, zůstaneš filosofem.
SOKRATES

Že se manžel Xantipy stal velkým filosofem, je pozoruhodné. Při tom věčném štěkání ještě myslit! Ale psát nemohl, to už nebylo v jeho silách: Sokrates nezanechal jedinou knihu.
HEINE

Ženy nedokážou poradit, umí jen talentovaně odrazovat.
PITIGRILLI

Oproti jedné ženě, která nás inspiruje k něčemu dobrému, jsou jich stovky, které nám vnukají hlouposti.
NAPOLEON

Adam musí mít Evu, které by ukázal, co udělal.
NĚMECKÉ PŘÍSLOVÍ

Žena je budoucnost muže.
SUMERSKÉ PŘÍSLOVÍ

Největší předností některých mužů je jejich žena.
SANDOVÁ

Dobré ženy nemajú ceny.
SLOVENSKÉ PŘÍSLOVÍ

Každý muž si přeje mít ženu, která v něm bude podněcovat jeho lepší vlastnosti a snahy — a druhou ženu, která by mu pomohla na ně zapomenout.
ROWLANDOVÁ

Úspěšný člověk často vděčí za svůj úspěch své první ženě a za druhou ženu tomu úspěchu.
GARQON

Dva lidé jsou vždy dva extrémy.
HEBBEL

Je třeba být si trochu podobni, abychom si rozuměli, ale trochu rozdílní, abychom se milovali. Ano, podobni, a přece rozdílní.
ROUSSEAU

Je vždycky znamením konce, můžeme-li si navzájem říci: „Stal jsi se částí mne samého.“ — Protože vzápětí přicházíme k takovému stavu vyrovnání, kdy si už nemáme co říci. A nemáme-li si co říct, je náš vztah zcela nepevný a závisí 1 na prvním závanu větru.
LINHARTOVÁ

Místo aby si uhájili dynamický a živý vztah jednoho k druhému, staticky se sobě připodobnili; proto si nemohou ani duševně, ani sexuálně nic dávat, nic vyměňovat.
BEAUVOIROVÁ

Chcete-li být šťastny s mužem, musíte mít pro něho spoustu pochopení a trošku lásky; chcete-li být šťastni s ženou, musíte ji zahrnout spoustou lásky a vůbec se nesnažit o pochopení
MAUROIS

Ženy jsou k tomu, abychom je milovali a ne abychom je chápali.
WILDE

Moje žena mne tak miluje, že mi někdy i rozumí.
PASCAL

Muž a žena — jak by si ti dva mohli rozumět? Vždyť oba chtějí něco úplně jiného: muž ženu a žena muže
KAR1NTHY

Muž může být šťasten s jakoukoli ženou, pokud ji nemiluje.
WILDE

Kdo se bere z lásky, bude žít v bolestech.
ŠPANĚLSKÉ PŘÍSLOVÍ

Manželství nebývá šťastné láskou, nýbrž naopak rozumem.
JEAN PAUL

Často uzavřou dva idioti sňatek z rozumu.
BRUDZIŇSKI

Kdo se oženil z lásky, mívá dobré noci a špatné dny.
FRANCOUZSKÉ PŘÍSLOVÍ

Kde je uzavíráno manželství bez lásky, tam brzy vznikne láska bez manželství.
FRANKLIN

Spousta lidi má manželské trable a ani o tom neví.
HERFORD

ŽERTOVNÉ OBRÁZKY

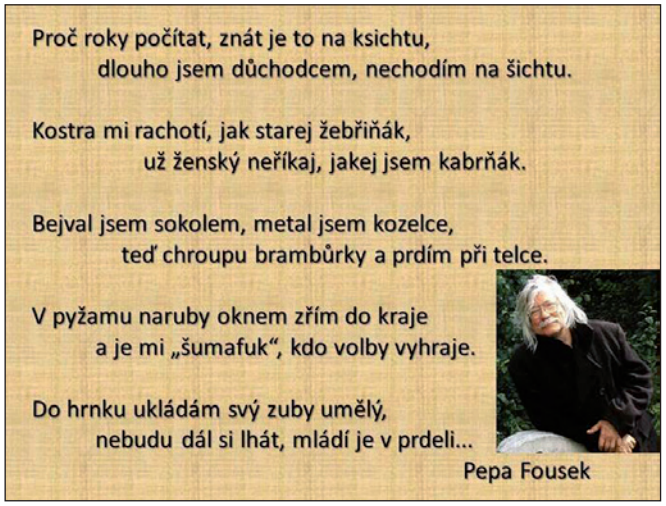

Zpracoval: ing. Jindřich Buchal, ČSA 821, Nové Město nad Metují, 54901.
www.novomestskykuryr.info.
Zveřejněno v „Novoměstském kurýru“ vždy poslední den v příslušném měsíci.
Není určeno pro tisk. © Jindřich Buchal.

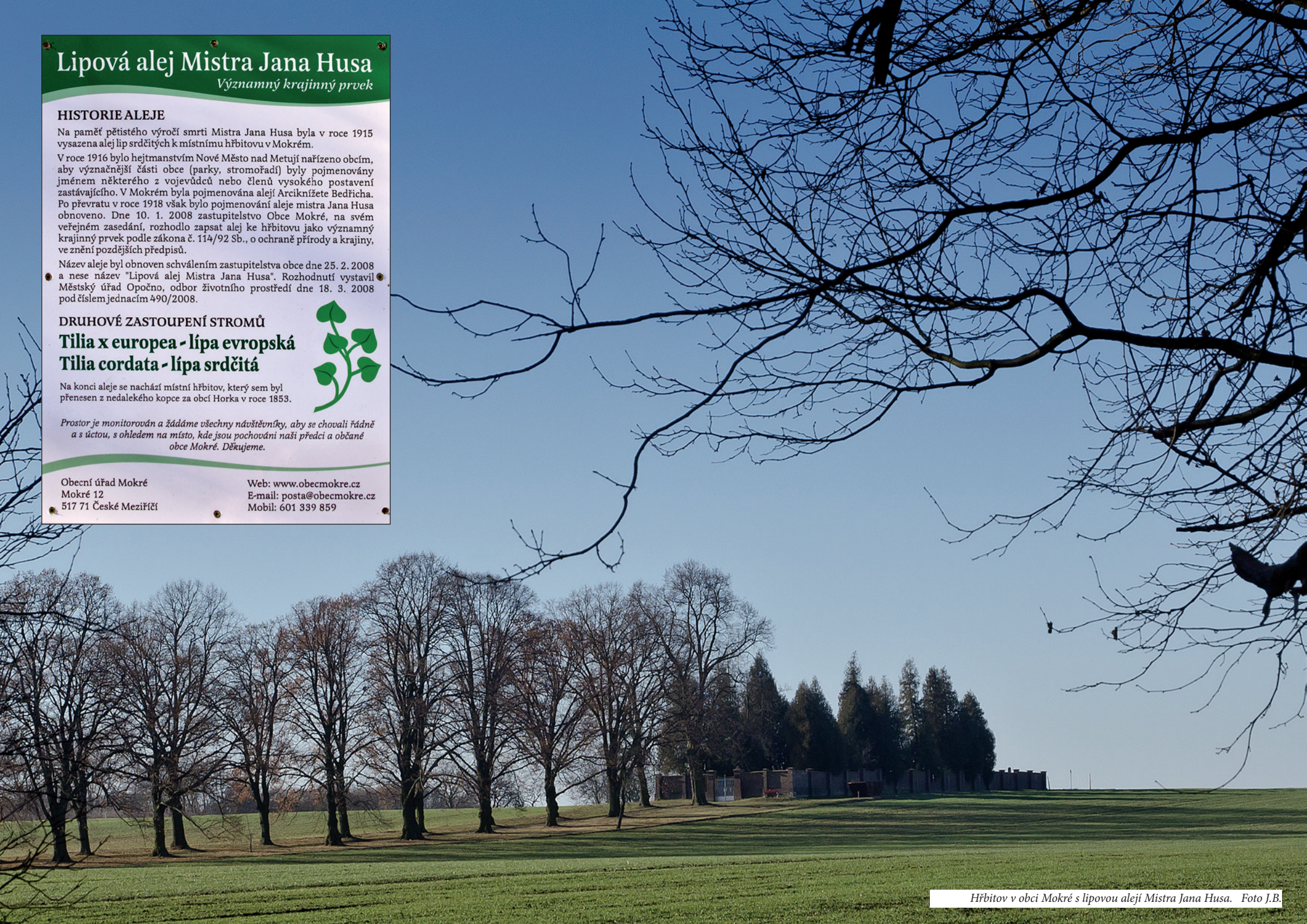

Hřbitov v obci Mokré s lipovou alejí Mistra Jana Husa. Foto J.B.

Obecní úřad a knihovna v Mokrém. Foto J.B.